

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio ir migracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų priemonės finansinės taisyklės

(COM(2020) 450 final – 2018/0196 (COD))

Pakeistas pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo

(COM(2020) 452 final – 2018/0197 (COD))

(2020/C 429/29)

Pranešėjas **Mihai IVAȘCU**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2020 6 8, 2020 6 10 Europos Parlamentas, 2020 6 17
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 177, 178 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2020 7 20
Priimta plenarinėje sesijoje	2020 9 18
Plenarinė sesija Nr.	554
Balsavimo rezultatai	217 / 0 / 2
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Atsižvelgiant į beprecedentį COVID-19 pandemijos sukeltą simetrinį sukrėtimą, prognozuojama, kad smarkiai išaugs nedarbas bei skurdas ir bankrutuos daug įmonių.

1.2. EESRK visiškai pritaria Komisijos iniciatyvai panaudoti ES biudžetą investicijoms sutelkti ir finansinei paramai teikti ekonomikos gaivinimui po COVID-19 laikotarpiu.

1.3. Atsakas į COVID-19 krizę valstybėse narėse buvo nekoordinuotas ir priklausė nuo nacionalinių ir regioninių pajėgumų. EESRK mano, kad absoliučiai būtini tam tikri BNR pasiūlymo pakeitimai, ir palankiai vertina ketinimą supaprastinti ir lanksčiau taikyti septynis pasidalijamojo valdymo fondus.

1.4. EESRK mano, kad siūlomas lankstumas yra tinkamas metodas esant sudėtingai ekonominei ir socialinei padėčiai ir leidžia valstybėms narėms naudoti turimas lėšas ten, kur jų labiausiai reikia. Ekonomikos gaivinimas po COVID-19 turėtų būti vykdomas laikantis tvarumo principų ir susiejant pagal ERPF, sanglaudos fondus ir kitas Europos programas vykdomus veiksmus.

1.5. Kita vertus, EESRK reiškia nepasitenkinimą dėl to, kad valstybėse narėse labai skiriasi socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimo ir dalyvavimo partnerystės sutarčių rengimo ir programų kūrimo bei įgyvendinimo procese, taip pat stebėsenos komitetų veikloje būdas.

1.6. EESRK mano, kad ypatingą dėmesį privaloma skirti regionams, kurie labai smarkiai nukentėjo nuo COVID-19 krizės ir kurie susiduria su didžiausiais sunkumais siekdami tvariai atgaivinti ekonomiką. Socialinė įtrauktis ir skirtumų – tiek tarp valstybių narių, tiek tarp skirtingų regionų – mažinimas yra ir turėtų būti svarbiausias sanglaudos fondų prioritetas.

1.7. EESRK sutinka, kad ypač būtinas lankstesnis tvarkaraštis, ir pritaria pasiūlymui dėl galimybės atlikti lėšų perkėlimus programavimo laikotarpio pradžioje arba bet kuriuo įgyvendinimo etapo metu.

1.8. Be to, užtikrinus laikinas priemones, kuriomis būtų sudarytos sąlygos pasinaudoti fondais reaguojant į išskirtines aplinkybes, padidės pasitikėjimas ir bus pašalinti ekonomikos disbalansai. Numatoma didelė valstybės skola turės didelio poveikio ekonomikai, jei nebus veiksmingai suteikta parama visomis būtinomis priemonėmis.

1.9. Komitetas mano, kad būtina sudaryti sąlygas ES biudžetui lanksčiau reaguoti į neigiamus sukrėtimus, ypač tuos, kurie nėra ekonominės kilmės.

1.10. EESRK rekomenduoja ES vykdyti politiką, kuria būtų gerinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas krizės metu. Geresni protokolai ir glaudesnis bendradarbiavimas leistų Europos lygmeniu racionaliai ir greitai reaguoti į bet kokias nelaimes.

2. Įžanga ir pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto

2.1. Daugiau nei prieš dvejus metus Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl Bendrųjų nuostatų reglamento (BNR) ⁽¹⁾, kuriame numatytos 2021–2027 m. laikotarpio sanglaudos politikos fondų naudojimo teisės normos. Siūloma teisės aktų sistema padidino supaprastinimą, lankstumą reaguojant į atsirandančius poreikius ir finansinių priemonių naudojimo veiksmingumą. Tekstas buvo apsvarstytas su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

2.2. Siūlomuose reglamentuose išdėstytos tam tikros nuostatos, kuriomis būtų suteikta tam tikra veiksmų laisvė naudotis Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo lėšomis. Taip pat iš dalies keičiamos pirmiau minėtų fondų, Prieglobsčio ir migracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienuų valdymo ir vizų priemonės finansinės taisyklės. EESRK palankiai vertina ketinimą supaprastinti ir lanksčiau taikyti septynis pasidalijamojo valdymo fondus.

2.3. Po beprecedenčio COVID-19 pandemijos sukulto simetrinio sukrėtimo, padidėjus spaudimui Europos sveikatos priežiūros sistemoms iš karto kilo didelių socialinių ir ekonominių sunkumų. Prognozuojama, kad smarkiai išaugs nedarbas bei skurdas ir bankrutuos daug įmonių.

2.4. Atsižvelgiant į likusią finansinę sistemą (metų pabaigą) buvo nedelsiant priimti du pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kaip tiesioginis atsakas į galimą pandemijos poveikį: du Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽²⁾ pakeitimai, priimti 2020 m. kovo 30 d. ir 2020 m. balandžio 23 d., bandant suteikti lankstumo valstybėms narėms, mėginančioms valdyti programas, skirtas reaguoti į COVID-19 krizę.

2.5. Vykstančiose diskusijose dėl tvarios išeities iš krizės strategijos dėmesys sutelkiamas į du ramsčius: Europos ekonomikos gaivinimo fondą ir solidžią sustiprintą daugiametę finansinę programą. Siūlomu reglamentu siekiama remti sanglaudos politikos investicijas vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu.

2.6. EESRK visiškai pritaria Komisijos iniciatyvai panaudoti ES biudžetą investicijoms sutelkti ir finansinei paramai teikti ekonomikos gaivinimui po COVID-19 laikotarpio. Tai turėtų būti daroma remiant platesnio masto planus didinti Europos ekonomikos konkurencingumą bei tvarumą ir įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį.

2.7. Dabartinė COVID-19 krizė parodė, kaip svarbu užtikrinti lankstumą ir greitai koordinuoti valstybių narių ir ES atsaką. Ši patirtis turėtų atsispindėti naujojoje teisinėje ir finansinėje sistemoje, kuri turi įrodyti, kad yra lanksti ir gebanti atėityje reaguoti į ypatingas aplinkybes.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Atsakas į COVID-19 krizę valstybėse narėse buvo nekoordinuotas ir priklausė nuo nacionalinių ir regioninių pajėgumų. Tai gali lemti asimetrinį atsigavimą ir kartu prisidėti prie regionų skirtumų ir nelygybės didėjimo, o tai ilgainiui gali pakenkti bendrajai rinkai ir Europos Sąjungos finansiniam stabilumui. EESRK mano, kad būtina nedelsiant imtis veiksmų siekiant užkirsti kelią tolesniam bendrosios rinkos susiskaidymui ir laikytis Sutarties tikslo skatinti konvergenciją ir mažinti skirtumus.

⁽¹⁾ COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD).

⁽²⁾ OL L 347, 2013 12 20, p. 320.

3.2. Ekonomikos gaivinimui reikia daug viešųjų investicijų, tačiau tam gali trukdyti didelis spaudimas viešiesiems finansams, todėl nuosmukis truks ilgiau. Dėl šios priežasties kitoje daugiametėje finansinėje programoje būtini tam tikri BNR pasiūlymo pakeitimai.

3.3. Europos semestras yra glaudžiai susijęs su sanglaudos politikos investicijomis, kurios, savo ruožtu, puikiai tinka Europos semestro procese nustatytiems poreikiams patenkinti ir aktyviai prisideda prie ekonomikos atgaivinimo. EESRK ne kartą pabrėžė, kad „būtina sukurti bendrą Europos Sąjungos sistemą, panašią į ES struktūrinių fondų partnerystės susitarimą, užtikrinant, kad socialiniai partneriai ir plačioji pilietinė visuomenė galėtų aktyviai ir prasmingai dalyvauti visuose ES semestro rengimo ir įgyvendinimo etapuose“⁽³⁾.

3.4. Reglamente, kuriame išdėstytos bendros nuostatos dėl septynių fondų, 6 straipsnyje nustatyta, kaip kiekviena valstybė narė turėtų užmegzti partnerystės ryšius su kompetentingomis regionų ir vietos valdžios institucijomis, įtraukiant bent miestų ir kitas viešojo sektoriaus institucijas, ekonominius ir socialinius partnerius, taip pat atitinkamas pilietinei visuomenei atstovaujančias įstaigas, aplinkos apsaugos srities partnerius, subjektus, atsakingus už pagrindines teises, ir pan. Visos valstybės narės turėtų įtraukti šiuos suinteresuotuosius subjektus rengiant partnerystės sutartis bei rengiant ir įgyvendinant programas, įskaitant jų dalyvavimą stebėsenos komitetuose.

3.4.1. Nors šios nuostatos yra aiškios, EESRK reiškia nepasitenkinimą dėl to, kad valstybėse narėse labai skiriasi socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimo ir dalyvavimo būdas. EESRK jau atkreipė dėmesį į tai, kad „šių metų konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose daugeliui valstybių narių buvo pateikta rekomendacijų dėl socialinio dialogo stiprinimo. Siekiant paskatinti socialinių partnerių dalyvavimą, reikėtų nustatyti minimalius nacionalinių vyriausybių konsultavimosi su nacionaliniais socialiniais partneriais standartus įvairiais Europos semestro etapais“⁽⁴⁾.

3.5. Kalbant apie dabartinį įgyvendinimo laikotarpį, EESRK pripažįsta, kad paramos gavėjams kyla tam tikrų sunkumų laiku užbaigti patvirtintas programas. Siekiant užtikrinti sėkmingą poveikį ir galimą įgyvendinimo laikotarpio pratęsimą, kartu užtikrinant tinkamą veiksmų vykdymą laipsniškai, labai svarbus lankstumas.

3.6. EESRK mano, kad siūlomas lankstumas yra tinkamas metodas esant sudėtingai ekonominei ir socialinei padėčiai, kai numatoma, kad kitu įgyvendinimo laikotarpiu susiklostys išskirtinės aplinkybės. Tampa vis aiškiau, kad COVID-19 pandemijos ekonominis poveikis turės ilgalaikių padarinių valstybėms narėms ir vienintelis būdas užtikrinti tvarią išeitį iš krizės – išsiskolinimas. Todėl labai naudinga nedelsiant sukurti sistemą, kad visos šalys galėtų savo išeities iš krizės strategijai suteikti lankstumo ir panaudoti turimas lėšas ten, kur jų labiausiai reikia.

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK mano, kad ypatingą dėmesį reikia skirti regionams, kurie labai smarkiai nukentėjo nuo COVID-19 krizės ir kurie susiduria su didžiausiais sunkumais siekdami tvariai atgaivinti ekonomiką.

4.2. Socialinė įtrauktis ir skirtumų – tiek tarp valstybių narių, tiek tarp skirtingų regionų – mažinimas yra ir turėtų būti svarbiausias sanglaudos fondų prioritetas. Kadangi COVID-19 krizė padarė didelį poveikį turizmo ir kultūros sektoriams, jiems būtina speciali parama. Be to, socialinė įtrauktis neapsiriboja šiais sektoriais, o Europos socialinių teisių ramsčio principai turėtų būti bet kokio požiūrio pagrindas. Todėl EESRK pritaria tam, kad pagal ERPF 4 politikos tikslą būtų nustatytas atskiras tikslas.

4.3. EESRK palankiai vertina ketinimą suteikti daugiau lankstumo valstybėms narėms perkeliant tam tikras sumas iš vieno ES fondo į kitą bet kuriuo metu, kai jos mano esant reikalinga. Sanglaudos politikos teisinė sistema turėtų būti greitai pritaikyta prie naujų realijų, kad būtų galima lengvai pritaikyti ir įgyvendinti specialiai sukurtus mechanizmus. Esant tokiai sudėtingai ekonominei ir socialinei padėčiai, lankstumo priemonės ir nukrypti nuo galiojančių taisyklių leidžiančios nuostatos gali pasitvirtinti kaip ypač svarbios. Todėl EESRK pritaria tam, kad Europos Komisijai būtų suteikti įgaliojimai priimti būtinus įgyvendinimo aktus.

4.4. Siūlomais pakeitimais valstybėms narėms suteikiama šiek tiek lankstumo prašyti perkelti lėšas iš vieno fondo į kitą arba iš fondų į bet kurią priemonę, taikant tiesioginį arba netiesioginį valdymą. EESRK sutinka, kad neišvengiamai būtinas lankstesnis tvarkaraštis, ir pritaria pasiūlymui dėl galimybės atlikti lėšų perkėlimus programavimo laikotarpio pradžioje arba bet kuriuo įgyvendinimo etapo metu.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę savo iniciatyva „Europos semestras ir sanglaudos politika. Naujos Europos strategijos po 2020 m. kūrimas“, OL C 353, 2019 10 18, p. 39 .

⁽⁴⁾ OL C 47, 2020 2 11, p. 113.

4.5. Stabilumo ir augimo paktu remiamas fiskalinės politikos ir patikimų viešųjų finansų, labai reikalingų tvariam ekonomikos atgaivinimui ir augimui, naudojimo koordinavimas. EESRK nuomone, užtikrinus laikinas priemones, kuriomis būtų sudarytos sąlygos pasinaudoti fondais reaguojant į išskirtines aplinkybes, padidėtų pasitikėjimas ir būtų pašalinti ekonomikos disbalansai. Numatoma didelė valstybės skola turės didelio poveikio ekonomikai, jei ji nebus veiksmingai remiama visomis būtinomis priemonėmis.

4.6. EESRK mano, kad turėtų būti nustatyti aiškūs įvairių Europos finansavimo šaltinių papildomumo mechanizmai. Nepaisant to, ekonomikos gaivinimas po COVID-19 turėtų būti vykdomas laikantis tvarumo principų ir susiejant pagal ERPF, sanglaudos fondus ir kitas Europos programas vykdomus veiksmus.

4.7. EESRK palankiai vertina tai, kad kalbant apie priemones, susijusias su patikimu ekonomikos valdymu, numatomos išskirtinės ir neįprastos aplinkybės. Atsižvelgdamas į būtinybę lanksčiau reaguoti į išskirtines aplinkybes, pavyzdžiui, COVID-19 krizę, EESRK mano, kad reikia pakeisti 2 antraštinės dalies III skyriaus pavadinimą.

4.8. EESRK visiškai pritaria pasiūlymui įtraukti 15a straipsnį. Komitetas mano, kad privaloma sudaryti sąlygas ES biudžetui lanksčiau reaguoti į neįgiamus sukrėtimus, ypač tuos, kurie nėra ekonominės kilmės. Be to, taikant lankstumo principą laikomasi teisingo požiūrio, kad tarpinius mokėjimus išimties tvarka būtų galima padidinti iki 10 procentinių punktų virš taikomos bendro finansavimo normos, tačiau neviršijant 100 proc. kvotos.

4.9. EESRK mano, kad tikslinga į 8 straipsnio d punktą įtraukti perkėlimo pagrindimą, nes tai sudarytų sąlygas geresnei priežiūrai ir skaidrumui.

4.10. Be to, iš dalies pakeitus 71 konstatuojamąją dalį užtikrinama, kad įgyvendinimo įgaliojimai, susiję su laikinomis fondų lėšų naudojimo priemonėmis, Europos Komisijai būtų suteikti netaikant komiteto procedūrų. Siūlomas papildomas lankstumas atliekant bet kokią perkėlimą, kurio bet kuri valstybė gali parašyti iki 5 proc. visų asignavimų iš vieno fondo į kitą. Pagal investicijų į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą tikslą taip pat galima prašyti papildomai perkelti iki 5 proc. tarp ERPF, ESF+ ir Sanglaudos fondo.

4.11. EESRK pritaria MVĮ svarbai ekonomikoje ir palankiai vertina tai, kad joms skiriama daugiau dėmesio. Be to, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas MVĮ, kurios skatina augimą ir kuria kokybiškas darbo vietas, būtinas nelygybei ir skirtumams mažinti.

4.12. COVID-19 pandemija parodė, kad skaitmeninio švietimo srityje kyla daug iššūkių. Nepakanka palankių sąlygų neturintiems besimokantiems asmenims vien užtikrinti galimybes naudotis IRT ir skaitmenine įranga. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms išnagrinėti, kaip būtų galima užtikrinti galimybes naudotis skaitmeninėmis platformomis. Be to, palankių sąlygų neturintys besimokantys asmenys ir kai kurie vyresnio amžiaus mokytojai neturi reikiamų įgūdžių tinkamai dirbti su skaitmeninėmis priemonėmis ir turiniu. Todėl EESRK ragina nedelsiant papildomai investuoti į kvalifikacijos kėlimą.

4.13. EESRK pritaria pasiūlymui sumažinti 10 mln. EUR išlaidų ribą iki 5 mln. EUR veiksams, kurie vykdomi palaipsniui, jeigu bus įvykdytos visos kitos 111 straipsnyje nustatytos sąlygos.

4.14. EESRK rekomenduoja ES ne tik didinti medicinos įrangos ir tiekimo pajėgumus, bet ir vykdyti politiką, kuria būtų gerinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas krizės metu. Nelaimės ir gaivalinės krizės nepaiso sienų. Pandemijos metu valstybės narės veiksmus koordinavo ir bendro atsako ėmėsi labai ribotai, neorganizuotai ir vadovaudamosi nacionaliniais interesais. Geresni protokolai ir glaudesnis bendradarbiavimas pašalintų daugelį pradinių trukdžių ir leistų Europos lygmeniu racionaliai ir greitai reaguoti į bet kokias nelaimes.

2020 m. rugsėjo 18 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*